

_____ hokimligi
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ maktabgacha va
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
geografiya fani o'qituvchisi
_____ning

20__-20__-o'quv yili
5-6-sinflar iqtidorli o'quvchilar uchun
“Xristofor Kolumb”

**TO'GARAK
HUJJATLARI**

To'g'arak a'zolari haqida ma'lumot

<i>No</i>	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
<i>1.</i>							
<i>2.</i>							
<i>3.</i>							
<i>4.</i>							
<i>5.</i>							
<i>6.</i>							
<i>7.</i>							
<i>8.</i>							
<i>9.</i>							
<i>10.</i>							
<i>11.</i>							
<i>12.</i>							
<i>13.</i>							
<i>14.</i>							

15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

20__-20__-o‘quv yiliga iqtidorli o‘quvchilar uchun tuzilgan “Yosh geografik”
to‘garagining
ISH REJASI

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Litosfera va yer relyefi			
2.	Materik va okeanlarning paydo bo‘lishi			
3.	Gidrosfera. Uning tarkibiy qismlari			
4.	Atmosfera. Yerning iqlim mintaqalari			
5.	Tabiat komplekslari, ularning almashinuvi va zonalari			
6.	Yer yuzi aholisi, Irqlar			
7.	Dunyo okeani, uning qismlari va okean tubi relyefi			
8.	Dunyo okeani tubining geologic tuzilishi va relyefi.			
9.	Okean suvining sho‘rligi, harorati, oqimlari			
10.	Okean boyliklari, ulardan foydalanish va muhofaza qilish			
11.	Dunyo okeanining atmosfera va quruqlikka ta’siri			
12.	Afrikaning geografik o‘rni, o‘rganilish tarixi			
13.	Afrikaning tabiiy- geografik o‘lkalari			
14.	Atlantika okeani			
15.	Hind okeani			
16.	Avstraliyaning geografik o‘rni, o‘rganilish tarixi geologik tuzilishi,foydali qazilmalari.Relyefi			
17.	Avstraliyaning iqlimi, ichki suvlari, tabiat zonalari			
18.	Tinch okean			
19.	Okeaniya			
20.	Okeaniya iqlimi, tabiat zonalari, Aholisi			
21.	Antarktida. Geografik o‘rni, o‘rganish tarixi, geologik tuzilishi, foydali qazilmalar. Relyefi			
22.	Janubiy Amerika. Geografik o‘rni, o‘rganish tarixi, geologik tuzilishi, foydali qazilmalari. Relyefi			
23.	Janubiy Amerika Iqlimi. Ichki suvlari			
24.	Janubiy Amerika aholisi			
25.	Shimoliy Amerika aholisi			
26.	Shimoliy muz okeani			
27.	Yevrosiyo. Tabiiy-geografik o‘rni, o‘rganish tarixi			
28.	Yevrosiyoning Iqlim va uning xususiyatlari			
29.	O‘rta Yevropa			
30.	Sharqiy Yevropa			
31.	G‘arbiy va Sharqiy Sibr			
32.	Markaziy Osiyo			
33.	Sharqiy Osiyo			
34.	Janubiy Osiyo			

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: __. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: *Litosfera va yer relyefi*

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta’limiy maqsad:

O‘quvchilarga litosfera, yer po‘sti, tog‘ burmalanishlarini, asosiy relyef shakllarini tushuntirib berish

Tarbiyaviy maqsad: O‘quvchilarga ekologik tarbiya berish, Vatanimizga mehr-muhabbat hislarini shakllantirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatish, nutq madaniyatini o‘stirish, o‘z-o‘zini boshqarishga yo‘naltirish, hozirjavoblik, topqirlik xususiyatlarini rivojlantirish.

Mashg‘ulot turi: Ta’lim beruvchi, interfaol.

Mashg‘ulot o‘tish metodi: Aqliy hujum, aralash, interfaol.

Mashg‘ulot jihozi: Globus, dunyo tabiiy kartasi, 6-sinf mashg‘ulotligi, atlas, yozuvsiz xaritasi, jadvallar, tarqatma materiallar,

Texnik jixozlar: Kompyuter, multimedia, slaydlar.

I. Tashkiliy qism. 1. O‘qituvchining kirish so‘zi. Davomatni aniqlash. O‘quvchilarni mashg‘ulotga hozirlash

II. O‘tgan mavzuni so‘rab baholash. 3. Biz bilgan bilimlar.

III. Yangi mavzu bayoni. Litosfera (yunoncha „litos“ — tosh, qattiq, „sfera“ — qobiq) Yer po‘sti va yuqori mantiyaning bir qismini egallaydi. Qalinligi 200 km. Yer po‘sti bilan yuqori mantiya oralig‘idagi chegarani 1914- yilda yevropalik ohm Moxorovichich aniqlagan. Yer po‘sti tuzilishi va qalinligiga ko‘ra ikki tipga bo‘linadi. Yer po‘stining kontinental tipi materikiarda tarqalgan bo‘lib, tekisliklarda 35—40 km, yosh tog‘larda 55—70 km qahinlikka ega. Pomir va Hindukushda 60—70 km, Himolay tog‘larida 80 km ga boradi. Kontinental yoki materik po‘sti cho‘kindili, granitli va bazaitli qatlamlardan tuzilgan.

Yer po‘stida platforma va geosinklinal hududlar ajraladi. Platformalar Yer po‘stining o‘ta mustahkam qismiari bo‘lib, tog‘ burmalanishlari, kuchli zilzila va vulkan harakatlari kuzatilmaydi. Ularga Sharqiy Yevropa, Turon, Sibir va boshqa platformalar tegishli. Platformalar tekisliklarga to‘g‘ri keladi. Geosinklinal mintaqalar Yer po‘stining o‘ta serharakat joylari: ularga kuchli zilzilalar, harakatdagi vulkanlar, tog‘ burmalanishlari xos. Tinch okean „olovli haiqasi“, O‘rta dengiz — Himolay, Sharqiy Afrika, Markaziy Amerika geosinklinal mintaqalari Yer po‘stining eng faol qismiari.

Okean po‘sti 5—10 km qalinlikka ega. So‘nggi tadqiqot ishlari natijasida bazaitli qatlamdan pastda joylashgan va qalinligi 3,5—5 km bo‘lgan magmatik jinslar borligi aniqlandi. Demak, okean po‘sti ham uchta qatlamdan tuzilgan. Lekin unda granitli qatlam uchramaydi.

Litosfera okean tubida 50—60 km gacha, quruqliklarda 100—200 km gacha qalinlikka ega. Litosfera Yer po‘stining yirik yaxlit bolaklari — plitalaridir. Ular materik va okean tublarini O‘rta okean tizmalariga qadar egallaydi. Yettita yirik (6 ta materik va bitta Tinch okean) va oltita kichikroq litosfera plitalari ajratilgan. Litosfera plitalarining to‘qnashish qismiari juda faol bo‘lib, yosh tog‘lar, harakatdagi vulkanlar, zilzilalar bo‘lib turadi.

Litosfera plitalari nima sababdan gorizonta siljiydi, degan savolga

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash: 8. Yangi mavzuni savol-javob qilib mustahkamlash

V. O‘quvchilarni baholash va uyg‘a vazifa. Mavzuni o‘qish, xarita bilan ishlash

Maktab MMIBDO‘ _____ Sana _____ 20__yil

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: __. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Materik va okeanlarning paydo bo‘lishi.

Maqsadlar:

Mashg‘ulotning maqsadi:

- a) **ta’limiy:** o‘quvchilarga bugungi mavzu haqida tushuncha berish
- b) **tarbiyaviy:** tabiat bilan do‘stlashishga o‘rgatish, mashg‘ulot davomida o‘zaro xamkorligi, o‘zgalar fel-atvorini xurmat ruxida tarbiyalash
- c) **rivojlantiruvchi:** o‘quvchilarni erkin fikrlashga, muloxaza yuritishga o‘rgatish, ijodiy izlanish konikmalarini rivojlantirish

Milliy va umummadaniy kompetensiya: umuminsoniy va milliy qadriyatlarga e‘tiqodli bo‘lish, geografik sayohat va kashfiyotlar tarixini insoniyat tarixining ajralmas qismi sifatida angilash, o‘zgalarning milliy va etnik xususiyatlari, an‘ana va marosimlarini hurmat qilish.

Mashg‘ulot usuli: no‘anaviy usulda

Mashg‘ulot jixozi: dunyo xaritasi, atlas xarita, jadvallar, yangiliklar

Mashg‘ulotning borishi:

1. Tashkiliy qism.
 - a) Salomlashish
 - b) Honani mashg‘ulotga tayyorlash
 - c) O‘quvchilar davomatini aniqlash
 - d) Ob-havoni aniqlash va uni kuzatish
 - e) Shu kunning muhim yangiliklari
2. O‘tilgan mavzuni so‘rab baxolash.
3. Yangi mavzu bayoni.
4. Yangi mavzuni mustahkamlash.
5. Uyga vazifa.

O‘tilgan mavzuni so‘rab baholash:

1. Tabiat kompleksi deganda nimani tushunasiz?
2. Qanday sabablarga ko‘ra tabiat zonalari hosil bo‘ladi?
3. Balandlik mintaqalarining soni nimalarga bog‘liq?

Yangi mavzu bayoni

Yer va litosferaning paydo bo‘lishi. Olimlarning ta’kidlashicha, Quyosh tizimi va Yer Koinotdagi harakatlanayotgan changsimon zarrachalarning birikishidan hosil bo‘lgan. Bunday flkni dastlab fransiyalik olim R. Dekart 1644- yilda, keyinchalik germaniyalik faylasuf I. Kant 1755- yilda va fransiyalik olim R. S. Laplas 1796- yilda aytishgan. Shuning uchun bu gipoteza Dekart-Kant-Laplas gipotezasi deb ataladi.

Litosfera va Yer po'sti yer ichki moddalarining saralanishi natijasida hosil bo'lgan. Qizigan holatdagi yerning yengil moddalari tepaga ko'tarilgan, og'ir moddalari esa pastga cho'kkan. Oqibatda nisbatan yengil va qattiq litosfera (yunoncha, tosh qobiq) hamda Yer po'sti, mantiya va yadrolar tarkib topgan.

Materiklar va okean botiqlarining paydo bo'lishi. Materik va okean botiqlarining paydo bo'lishi haqida ko'plab gipotezalar (ilmiy taxminlar) yaratilgan bo'lsa-da, olimlar hanuz bir yechimga kelmadilar. Shunday gipotezalardan biri mobilizmdir.

Mobilizm (yunoncha, **siljiydigan, harakatlanadigan**) gipotezasini 1912- yilda nemis geologi A.Vegener ishlab chiqdi. Lekin undan deyarli 9 asr avval vatandoshimiz Abu Rayhon Beruniy (973—1048) materildar- ning siljishi haqida shunday degan „Qit'alar go'yo suv sathida suzib yurgan daraxt barglari singari bir-biri tomon yaqinlashib yoki uzoqlashib, sekin harakatda bo'ladi“. Beruniyning bu fikri mobilizm gipotezasi mohiyatining o'zidir.

A.Vegener o'z gipotezasini yaratishda Atlantika okeaniga tutash- gan Janubiy Amerika va Afrika qirg'oqlarining bir-biriga mos kelishiga asoslandi. Uning fikricha, taxminan 200 mln yil muqaddam Yer yuzida yagona Pangeya materigi va yagona Pantalassa okeani bo'lgan. Keyinchalik Pangeya ikkita yirik materikka: Lavraziya va Gondvanaga, Pantalassa esa Paleoting va Tetis okeanlariga ajralgan. O'z navbatida, 65 mln yil avval Lavraziyadan Shimoliy Amerika va Yevrosiyo, Gondvanadan esa Afrika, Avstraliya, Antarktida va Janubiy Amerika materiklari ajralib chiq- qan. Ular oralig'ida hozirgi okeanlar tarkib topgan. A. Vegener mate- riklarning gorizonta siljishiga Yeming o'z o'qi atrofida aylanishi hisobiga yuzaga keladigan markazdan qochma kuch sababchi deb hisoblagan.

Litosfera piitalari tektonikasi. 1968- yilda amerikalik bir guruh olimlar (L.R.Sayks, J. Oliver va b.) tomonidan yangi mobilizm, ya'ni „litosfera piitalari tektonikasi“ gipotezasini e'lon qilishdi. Bu Beruniy, Vegener g'oyalari asosida yaratilgan eng so'nggi, mukammal gipote- zadir. Okean tubi tadqiqotlari, kosmik tasvirlar tahlili, aniq geodezik o'lchovlar va boshqa manbalardan olingan yangi ma'lumotlar natija- sida litosfera plitalarining turli tomonga, har xil tezlikda harakatla- nayotganligi ma'lum bo'ldi. Bunga yuqori mantiya va astenosfera qatlamlaridagi moddalarning uyurmali harakati sababdir.

Yangi mavzuni mustahkamlash

1. Quyosh tizimi, Yer, litosfera qanday hosil boigan?
2. Beruniy gipotezasi qanday mazmunga ega?
3. Qaysi gipotezani ko'pchilik tan olgan?

Uyga vazifa: mavzu xaqida tushunchalarni daftarga yozib, atamalarga izox keltiring.

Maktab MMIBDO' _____ Sana _____ 20__ yil

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: __. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: *Gidrosfera. Uning tarkibiy qismlari.*

Mashg‘ulotning maqsadi:

Ta‘limiy maqsad: O‘quvchilarga gidrosfera va uning tarkibiy qismlarini tushuntirib berish

Tarbiyaviy maqsad: O‘quvchilarga ekologik tarbiya berish, Vatanimizga mehr-muhabbat hislarini shakllantirish.

Rivojlantiruvchi maqsad: O‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatish, nutq madaniyatini o‘stirish, o‘z-o‘zini boshqarishga yo‘naltirish, hozirjavoblik, topqirlik xususiyatlarini rivojlantirish.

Mashg‘ulot turi: Ta‘lim beruvchi, interfaol.

Mashg‘ulot o‘tish metodi: Aqliy hujum, aralash.

Mashg‘ulot jihozi: Globus, dunyo tabiiy kartasi, 6-sinf mashg‘ulotligi, atlas, yozuvsiz xaritasi, jadvallar, tarqatma materiallar,

Texnik jixozlar: Kompyuter, multimedia, slaydlar.

I. Tashkiliy qism. 1. O‘qituvchining kirish so‘zi. Davomatni aniqlash. O‘quvchilarni mashg‘ulotga hozirlash

II. O‘tgan mavzuni so‘rab baholash. 3. Biz bilgan bilimlar.

III. Yangi mavzu bayoni:

Gidrosferaning tarkibiy qismlari. Gidrosfera (yunoncha, suv qobig‘i) geografik qobiqning asosiy tarkibiy qismi bo‘lib, yerusti va osti suviaridan, muzliklardan, atmosferadagi suv bug‘laridan iborat.

Okean suviari. Yer yuzasining 71% dan ko‘proq qismini okean suviari egallagan. Ular dunyo suv zaxirasining 96,5% ni tashkil etadi.

Okean suviarining asosiy xususiyati sho‘rligi va haroratidir. Okean suviarining o‘rtacha sho‘rligi 35‰, ekvator yaqinida 34‰, tropikiarda 36‰, mo‘tadil va qutbiy kengliklarda 33‰. Suvning o‘rtacha harorati

+17,5°C, Tinch okean eng issiq +19,4°C, eng sovuq okean Shimoliy Muz okeani (—0,75°C). Suvning 3 —4 km dan chuqur qismlarida harorat +2°C dan 0°C atrofida o‘zgaradi. Okean suvi sho‘r bo‘lganligi uchun — 2°C da muzlaydi.

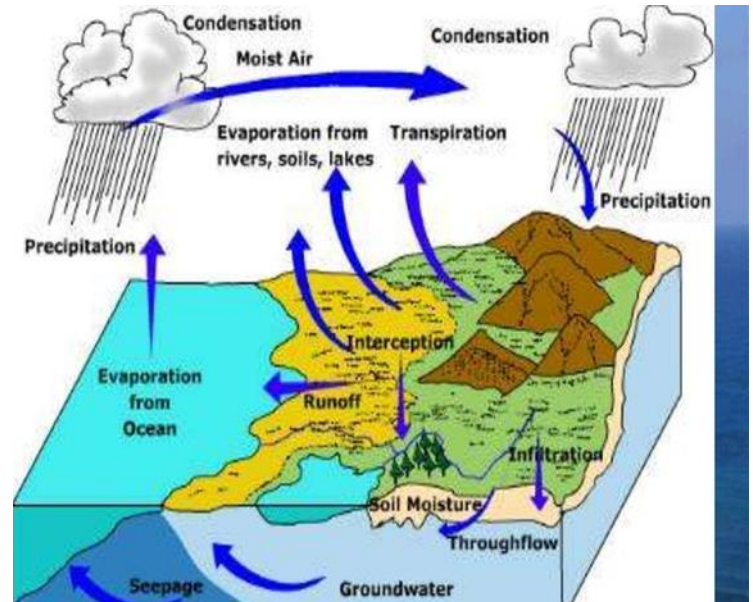
Okean suviari mantiyadan ajralib chiqqan degan g‘oyani ko‘pchilik olimlar tan olishadi. Bunga sabab hozirgi paytda mantiyadan suv ajralib chiqayotganligidir. Hisob-kitoblarga qaraganda mantiyada 20 mlrd.km³ hajmga ega bo‘lgan suv zaxirasi bor. Bu hozirgi suv miqdoriga nisbatan 15 baravar ko‘p demakdir. Olimlarning bashoratiga ko‘ra okean va dengizdagi suv miqdori doimo ortib boradi.

Yer tabiatiga xos bo‘lgan xususiyatlarning aksariyati okean bilan bog‘liq. Okean quyosh energiyasini o‘zida to‘plovchi akkumulator hisoblanadi. Okeanlar materiklarning iqlimiga, tuproqjariga, hayvonot olamiga va inson xo‘jalik faoliyatiga ta‘sir etadi. Okeanlar o‘zining dengiz mahsulotlari, xilma-xil foydali qazilmalari, energiya manbai va shifobaxsh xususiyatlari bilan jamiyatga xizmat qiladi.

Quruqlik suviari. Daryo, ko‘l, botqoqlik,

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash: 8. Yangi mavzuni savol-javob qilib mustahkamlash

V. O‘quvchilarni baholash va uyga vazifa. Mavzuni o‘qish, xarita bilan ishlash

Maktab MMIBDO‘ _____ Sana _____ 20__yil

vab-saytimiz: Zokirjon.com
Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi. Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

Geografiya fanidan 5-6-sinf iqtidorli o'quvchilarga 34 soatli to'garakni to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

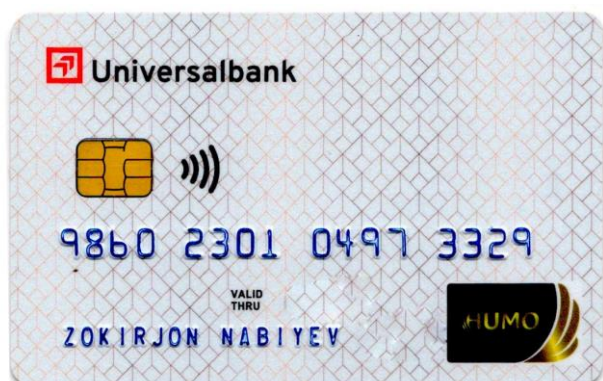
Narxi: 20 ming so'm

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali vab-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA
HIYONAT QILMANG.